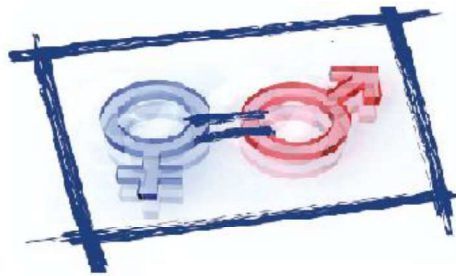

**GUIA PER A UNA COMUNICACIÓ NO SEXISTA EN LLENGUA
CATALANA
en l'àmbit de l'Administració de la Comunitat
Autònoma de les Illes Balears**

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

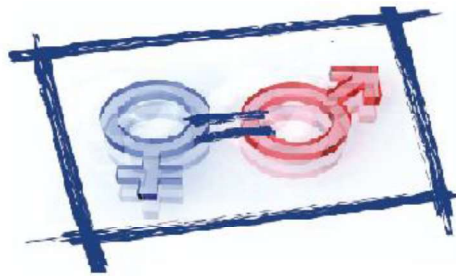

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

GUIA PER A UNA COMUNICACIÓ NO SEXISTA EN LLENGUA CATALANA en l'àmbit de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

I. PER QUÈ HEM D'UTILITZAR UN LLENGUATGE NO SEXISTA?

- Per convicció: la llengua ha de reflectir la voluntat de no discriminar per raó de sexe.
- Per simetria: cal fer visibles tant dones com homes en la llengua per fer visibles tant dones com homes en la societat. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules.
- Per precisió: cal evitar l'ambigüitat que es produeix quan utilitzam termes masculins a vegades com a genèrics i a vegades com a exclusivament masculins.
- Per adequació a la realitat: en el món actual tant dones com homes assumeixen papers diversos, comparteixen tasques i responsabilitats. La llengua ha de reflectir aquesta realitat.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

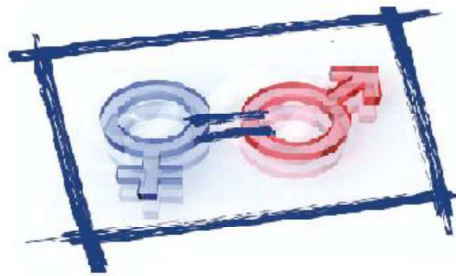
...I pel marc normatiu:

- Directrius europees que insten els estats membres a adoptar estratègies perquè s'utilitzi un llenguatge inclusiu i no discriminatori, com ara la Recomanació núm. R(90)4 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, sobre l'eliminació del sexisme en el llenguatge.
- La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, concretament l'article 14, referit a criteris generals d'actuació dels poders públics:

La implantació d'un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment en la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques.

- La Llei 12/2006, per a la dona, de 20 de setembre, concretament l'article 58, referit al llenguatge no sexista en els textos administratius:

Les administracions públiques de les Illes Balears han d'establir els mitjans necessaris perquè la redacció de qualsevol norma o text administratiu respecti les normes relatives a la utilització d'un llenguatge no sexista.

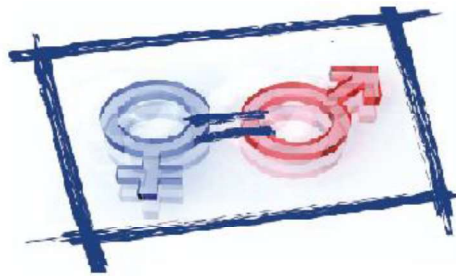
PLA D'IGUALTAT DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA

A més, s'ha de tenir en compte que els informes d'impacte de gènere regulats en l'article 7 g d'aquesta Llei també tracten l'ús del llenguatge no sexista de les normes.

- Els diferents plans d'igualtat de les Illes Balears on es reconeix com una línia d'actuació primordial l'ús d'un llenguatge no sexista, promogut i assumit per totes les administracions públiques de les Illes Balears.
- El Pla d'Igualtat entre Dones i Homes recull, en l'eix 2, "Discriminació, assetjament i llenguatge igualitari", subeix 2A, referit a "Imatge, comunicació i llenguatge" com a dos dels seus objectius principals:

2A 1: Tenir cura especialment de la imatge pública dels grups en què hi ha estereotips de gènere, per afavorir el canvi d'imatge en la ciutadania.

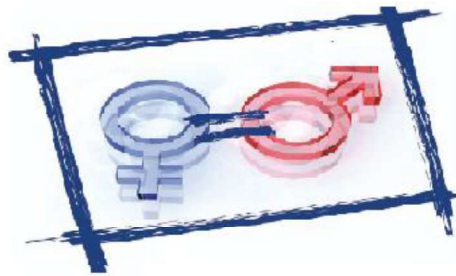
2A 2: Sensibilitzar el personal al servei de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears de la importància de l'ús d'un llenguatge igualitari i garantir la visibilitat de les dones i la no-discriminació mitjançant l'ús adient d'aquest llenguatge.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

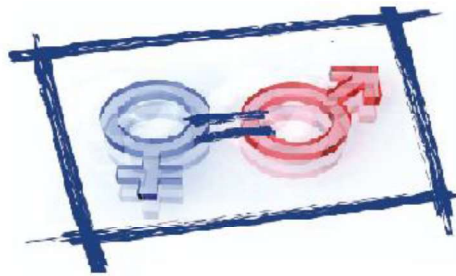
II. SISTÈMICS SOBRE EL LLENGUATGE NO SEXISTA

1. Genera un excés d'ús de determinades paraules.
Sovint associam el llenguatge no sexista a la utilització de les formes dobles (per exemple: senyor/senyora) i es justifica l'ús del masculí genèric per economia del llenguatge. La llengua és rica en recursos i permet trobar solucions alternatives tant a les formes dobles com a l'ús constant del masculí genèric.
2. És un tema que només afecta les dones.
Als homes se'ls adjudiquen papers que tradicionalment s'han considerat masculins, de manera que poques vegades se'ls vincula a l'àmbit domèstic o familiar o, en cas de fer-ho, es fa per ridiculitzar-los.
3. No és necessari si no hi ha mala intenció.
Una bona intenció no assegura un bon ús. A més, la intenció forma part de la subjectivitat de les persones i no és un aspecte que puguem analitzar.
L'Administració ha de vetllar pel tractament igualitari del conjunt de la ciutadania.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

4. Limita i coarta la riquesa del llenguatge.
En un primer moment, deixar d'utilitzar les formes habituals i assumir-ne de noves ens pot causar una sensació de pèrdua de riquesa lèxica. Amb el temps, ens hi avesarem i trobarem molts recursos nous.
5. Hi ha coses més importants per les quals lluitar.
El llenguatge que utilitzam modela comportaments i conductes personals i col·lectives, així que, sens dubte, ha de ser una prioritat.
6. Si ja és correcte gramaticalment no s'ha de modificar.
La utilització de formes no sexistes i inclusives també és correcte gramaticalment. Es tracta de visualitzar el paper de les dones en la societat, de fer una passa endavant en la utilització del llenguatge, d'entendre que els documents i comunicacions que emanen de l'Administració tenen una

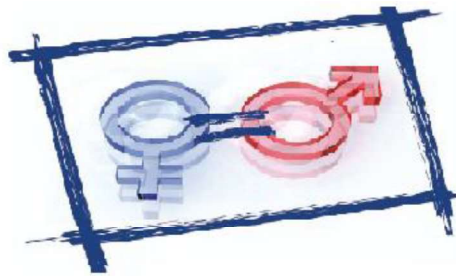
PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

importància clau en la societat com a exemple de bones pràctiques, com a foment de la participació de la dona i com a representació d'un futur que encara no existeix, per tant és completament necessari fer un esforç per intentar adaptar el llenguatge a la realitat d'avui dia.

III. DEU PASSES PER A UNA COMUNICACIÓ IGUALITÀRIA

1. Fes servir imatges lliures d'estereotips sexistes, que fomentin el canvi social i contribueixin a combatre la violència sexista, racista, homòfoba i la discriminació per raó de sexe:
 - a) Utilitza imatges que representin dones i homes en els àmbits on tenen menys representació i que superin els estereotips sexistes.

Representa homes fent tasques domèstiques o de cura i participant en accions de voluntariat; i dones fent activitats esportives o participant a la vida pública.
--

PLA D'IGUALTAT DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA

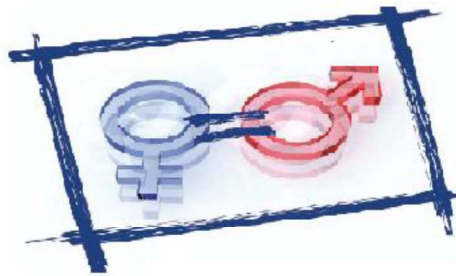
- b) Evita representar les dones només en àmbits o sectors fortament feminitzats.
- c) Evita la cosificació de les dones.

Evita tot tipus d'imatge en la qual la dona sigui reduïda a la condició d'atribut o objecte. Per exemple, el fet de tallar parts del cos femení com si la dona fos divisible és un cas clar, i encara molt freqüent, de cosificació.

La consideració de les dones com a objectes no només és una falta greu de respecte sinó que incita a la violència de gènere i pot ocasionar greus trastorns de salut entre les dones.

- d) Mostra la diversitat de dones i homes que existeixen i les diferents maneres de viure el gènere i l'orientació sexual.

Representa dones i homes de diferents grups d'edat i procedències culturals, persones amb diversitat funcional, pesos i estatures diverses, i orientacions sexuals diverses.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

2. Evita el sexisme semàntic.

Encara ens trobam en textos administratius o pàgines webs institucionals usos que donen un tracte asimètric a homes i dones i els assignen un paper diferent segons el sexe. Aquests usos no tenen cap tipus de justificació i s'han d'eliminar en qualsevol cas.

EVITA USOS COM ELS SEGÜENTS:

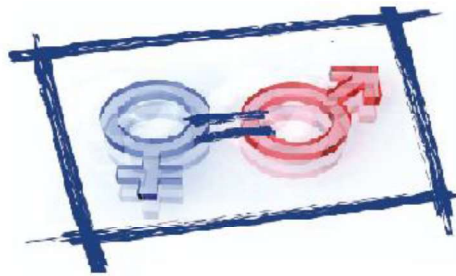
Els metges i les infermeres tractaran els pacients a la sala d'urgències.
Es convoca una comissió de serveis de **secretària personal** de **director general**.

Les netejadores s'adaptaran a l'horari d'atenció de l'oficina.
Les **elegants ministres** es reuniren amb els **sobris empresaris**.

ELS POTS SUBSTITUIR PER AQUESTES ALTRES OPCIONS:

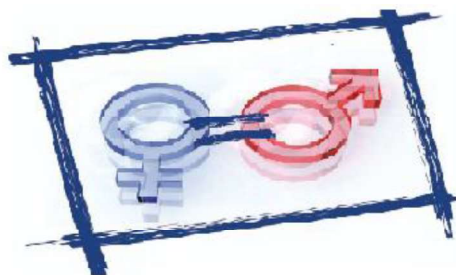
El personal mèdic i d'infermeria tractarà els pacients a la sala d'urgències.
Es convoca una comissió de serveis de **secretari o secretària personal** de la **Direcció General**.

El personal de neteja s'adaptarà a l'horari d'atenció de l'oficina.
Les **ministres** es reuniren amb els **empresaris**.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

3. Comprova que dones i homes reben un tracte igualitari: controla les fórmules de tractament, l'ús d'apel·latius, diminutius i especificacions sobrerres.
- a) El tracte protocol·lari és el de “senyor” o “senyora”. Utilitza formes plenes, tant per adreçar-te a dones com a homes. Evita la utilització de barres sempre que sigui possible. El seu ús s'ha de restringir als formularis. En cas que les hagi de fer servir en un altre tipus de text (per exemple, en la salutació d'una carta circular), recorda que els noms femenins mereixen una forma plena tant com els masculins.
- NO: “senyor/a”
SÍ: “senyor/senyora”
- b) Hi ha una tendència a anomenar les dones pel nom de fonts, fins i tot amb diminutius, quan, per anomenar un home que ocupi el seu mateix càrrec, molt probablement es faci servir el cognom.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

EVITA USOS COM EL SEGÜENT:

Bel, la secretària general de la Conselleria d'Administracions
Públiques, i Pérez, el director general d'Obres Públiques.

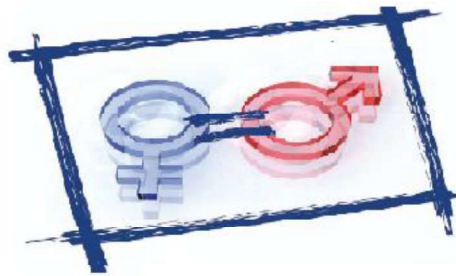
POTS SUBSTITUIR-LO PER:

Isabel Mas, la secretària general de la Conselleria d'Administracions
Públiques, i Joan Pérez, el director general d'Obres Públiques.

- c) Cal extingir el tractament diferenciat a les dones.

Evita el tractament de “senyorettes” per a les dones fadrines. En
parlar dels homes, no feim cap distinció per especificar el seu estat
civil.

- d) Sovint, quan es parla d'una dona, s'explicita el seu parentiu amb
algun home (senyora de, filla de, esposa de...). Aquesta pràctica
respon a la concepció anacrònica que la dona ocupa un lloc

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

determinat a la societat perquè es relaciona amb algun home. Cal evitar sempre aquest ús.

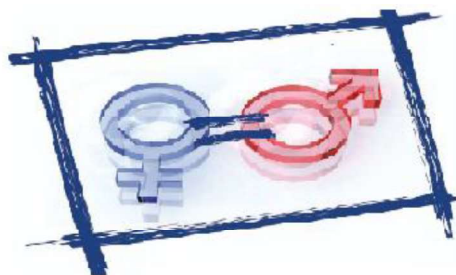
EVITA USOS COM EL SEGÜENT:

Durant el seu recorregut, la reina Sofia i **la senyora d'Hollande** varen visitar **la** Unitat d'Investigació.

4. No abusis del masculí genèric.

Des d'un punt de vista exclusivament gramatical, l'ús del masculí genèric tant en singular (el funcionari) com en plural (els funcionaris) per designar tots els individus d'una espècie no és incorrecte gramaticalment.

No obstant això, fer-ne un ús sistemàtic en un text pot resultar inapropiat, perquè amaga la presència de dones, sosté i manté l'ambigüïtat referencial (sovint no sabem si parlem d'homes i dones o només d'homes) i indica un ús sexista del llenguatge en molts contextos.

PLA D'IGUALTAT DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA

Hi ha solucions variades per evitar recórrer sempre al masculí genèric, però s'han d'utilitzar de manera coherent i s'ha de cercar l'opció més adequada perquè el sentit del text no se'n ressenti.

Sobretot, hem de tenir esment especial a l'hora de fer servir dobles formes i evitar combinar-les amb el masculí genèric, perquè en aquest darrer cas semblarà que només ens referim a les persones de sexe masculí. Per aquest motiu i perquè compliquen la redacció, convé reservar les dobles formes als casos en què no sigui possible trobar una altra solució.

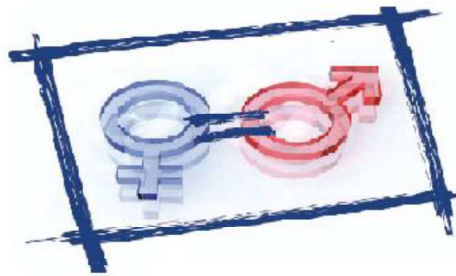
EN LLOC DE:

Els sindicats han aconseguit que **els treballadors i les treballadores** de l'Administració tinguin dret a un dia més de vacances. A més, enguany **els funcionaris** també podran gaudir d'un dia més d'assumptes propis.

POTS ESCRIURE:

Els sindicats han aconseguit que **el personal** de l'Administració **tengui** dret a un dia més de vacances. A més, enguany també **podrà** gaudir d'un dia més d'assumptes propis.

Utilitza recursos de neutralització: empra termes genèrics o abstractes, estructures impersonals o determinants sense marca de gènere i evita repetir els

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

termes en masculí i femení constantment. A més, com comentàvem en el punt anterior, hem de ser coherents en les solucions que adoptem cercar l'opció més adequada perquè el sentit del text no se'n ressenti.

Per assolir un discurs més àgil, tenim diferents recursos de neutralització:

- a) Empra termes col·lectius en lloc de repetir els termes en masculí i femení. Les dobles formes s'han de reservar als casos en què no sigui possible trobar una altra solució.

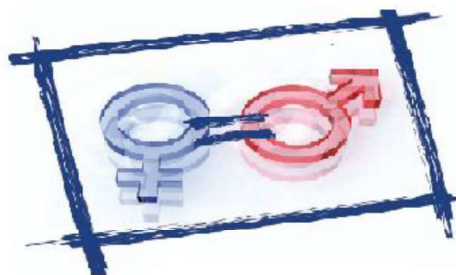
EN LLOC DE:

Els electors i electores estan convocats a les urnes el dia 25 de maig.
El president ha apel·lat al sentit de la responsabilitat **dels ciutadans i ciutadanes**.

POTS UTILITZAR:

L'electorat està convocat a les urnes el dia 25 de maig.
El president ha apel·lat al sentit de la responsabilitat de **la ciutadania**.

- b) Fes servir substantius abstractes; pot ser molt útil fer servir noms d'organismes i unitats administratives.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

EN LLOC DE:

Aquesta és una competència **del president**.

Podeu adreçar-vos **als nostres consultors ambientals**.

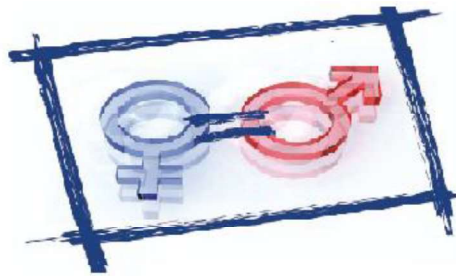
POTS ESCRIURE:

Aquesta és una competència **de la presidència**.

Podeu adreçar-vos **al servei de consultoria ambiental**.

c) Empra mots genèrics i la paraula *persona*:

EN LLOC DE:	POTS ESCRIURE:
L'interessat	La persona interessada
Els funcionaris	El personal funcionari
El demandant	La part demandant
Els menorquins	La població de Menorca
Els auxiliars administratius	El cos auxiliar administratiu

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

- d) Canvia l'estructura de la frase per elidir el gènere del subjecte:

EN LLOC DE:

Els participants en el procés hauran d'emplenar un full d'inscripció per poder prendre-hi part.

POTS ESCRIURE:

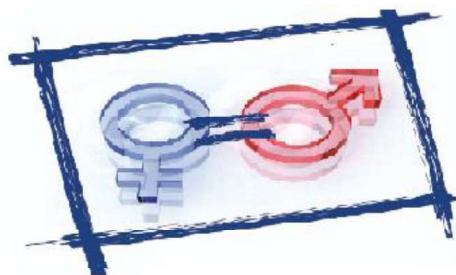
S'haurà d'emplenar un full d'inscripció a fi de poder participar en el procés.

Qui participi en el procés haurà d'emplenar un full d'inscripció.

5. Fes servir el tractament de *vós*.

El tractament de *vós*, a més de ser el més adequat per als textos administratius, és neutre respecte al sexe de la persona destinatària, perquè és aplicable tant al masculí com al femení.

Per això, es recomana que s'empri en qualsevol escrit sense destinatari conegut, com per exemple en oficis, circulars, convocatòries, notificacions, recomanacions, ordres, pautes, etc.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

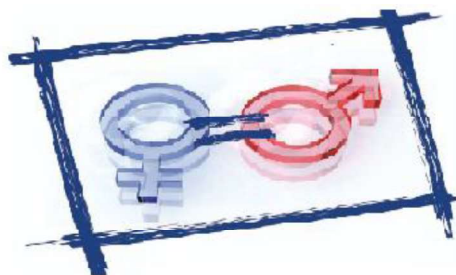
El president de les Illes Balears

es complau a **convidar-vos** a l'acte de celebració del Dia de les Illes Balears,
que tindrà lloc el divendres dia 1 de març de 2013, a les 17.30 h,
a la capella del Consolat de Mar.

Confirmau l'assistència abans de dia 22 de febrer a l'adreça electrònica
presidencia@pres.caib.es.

També és útil fer-lo servir quan el destinatari és conegut, perquè així es poden
aprofitar models en els quals haurem d'introduir molts pocs canvis.

Eva Moreno Nadal C/ de la Llum, 6 07000 Palma Senyora, Us escric aquesta carta per disculpar-me per no haver-vos pogut atendre el passat dia 18. La saturació del nostre servei ens va impedir assessorar-vos sobre les activitats d'estiu que	Alberto Lucas Pascual C/ de la Dreuera, 4 07000 Palma Senyor, Us escric aquesta carta per disculpar-me per no haver-vos pogut atendre el passat dia 18. La saturació del nostre servei ens va impedir assessorar-vos sobre les activitats d'estiu que
---	--

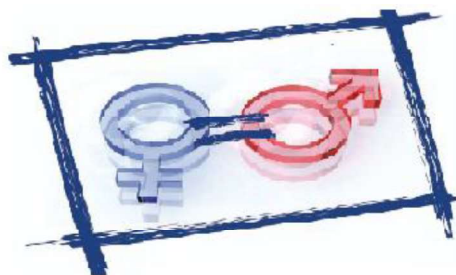
PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

organitzen els parcs naturals. D'altra banda, us volia recordar que trobareu tota l'oferta d'enguany en la nostra web i informar-vos que podeu telefonar a les nostres oficines per aclarir qualsevol dubte. Atentament, Ona Bosch Puig Directora de Parcs Naturals Palma, 19 de desembre de 2013	organitzen els parcs naturals. D'altra banda, us volia recordar que trobareu tota l'oferta d'enguany en la nostra web i informar-vos que podeu telefonar a les nostres oficines per aclarir qualsevol dubte. Atentament, Ona Bosch Puig Directora de Parcs Naturals Palma, 19 de desembre de 2013
---	---

6. Fes servir expressions despersonalitzades en la redacció dels formularis.

En alguns casos podem substituir denominacions referides a persones per expressions amb referents no personals.

En documents com ara els impresos, en què hi ha espais per emplenar, és preferible encapçalar els epígrafs amb fórmules neutres sense variació de

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

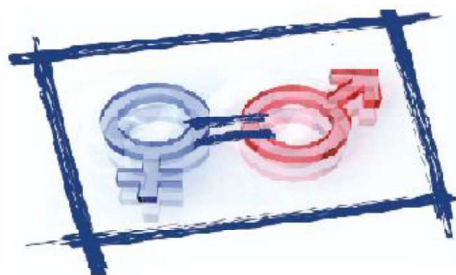
gènere. Aquestes expressions també poden ser útils per a altres textos esquemàtics, com ara títols de llistes, taules o gràfics.

EN LLOC DE	PROPOSAM
Sr./Sra.	Nom
Destinataris	Destinació
El/la sol·licitant	Nom: _____
_____,	Lloc de naixement:
nascut/uda a _____,	_____
domiciliat/ada	Domicili: _____
a _____,	

7. Vés amb compte amb la utilització de símbols:

- a) S'ha d'intentar reduir al mínim la utilització de barres i guions. Si bé d'entrada pot semblar una solució senzilla, l'ús de guions per fer la forma femenina és incorrecta i en cas d'utilitzar-se les barres s'ha de fer servir la forma plena del substantiu o l'adjectiu

EN LLOC DE:	HEM D'ESCRIBRE:
Benvolgut/da alumne/a,	Benvolgut alumne / Benvolguda alumna,

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

La utilització de formes abreujades amb barra (alumna/e) s'ha de restringir als formularis, quan no hi hagi altres solucions.

- b) L'arrova (@) no és un símbol lingüístic, per la qual cosa no es pot llegir i no és vàlida per a la comunicació escrita.

8. Visibilitza les dones fent servir les formes femenines corresponents quan pertochi.

- a) Usa el femení sempre que es parli d'una dona.

EN LLOC DE:

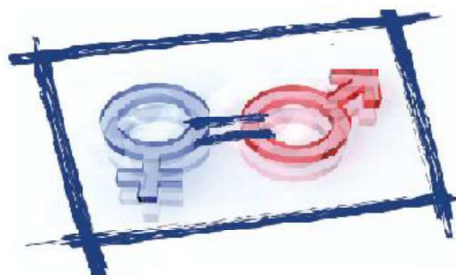
La **tècnic** d'educació Maria Roca ha exercit deu anys com a **funcionari**.

S'HA D'ESCRUIRE:

La **tècnica** d'educació Maria Roca ha exercit deu anys com a **funcionària**.

- b) Anomena els dos gèneres gramaticals

Els treballadors i les treballadores

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

- c) Usa barres si cal, però sempre amb la forma plena.

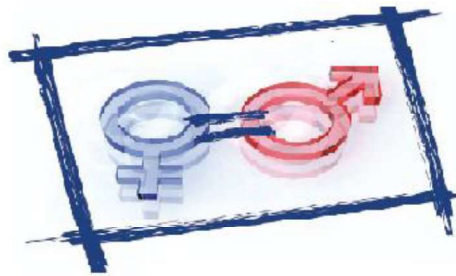
director/directora

- d) Per fer més llegible el text, és suficient escriure en masculí plural l'adjectiu que acompanya dos noms de gènere diferent.

Les funcionàries i els funcionaris nomenats

- e) Coneix i emprà la nomenclatura femenina i masculina de les professions i titulacions acadèmiques. (veure annex sobre aquesta qüestió)

La **jutgessa** Antònia Marí
L'**advocada** Josa Jiménez
L'**arquitecta** Coloma Vidal

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

9. Cuida l'ordre d'aparició: En quin ordre han d'aparèixer homes i dones o noms femenins i masculins quan feim una enumeració?

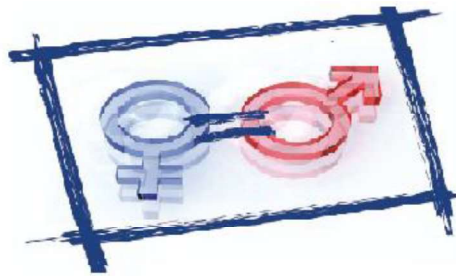
- a) En principi, caldria tenir en compte quins càrrecs ocupen aquests homes i aquestes dones i ordenar-los consegüentment.

Hi assistiren la directora, Antònia Pasqual; el secretari Pere Gual i l'assistenta tècnica, Maria Gelabert.

- b) En cas de dubte, desconeixement o irrellevància de les jerarquies en els càrrecs, assumirem el criteri de l'ordenació alfabètica per llinatge.

Hi assistiren Maria Gelabert, Pere Gual i Antònia Pasqual.

10. No pressuposis que qui t'escolta o et llegeix és un home i presta atenció en incorporar la dona a través de la llengua.

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

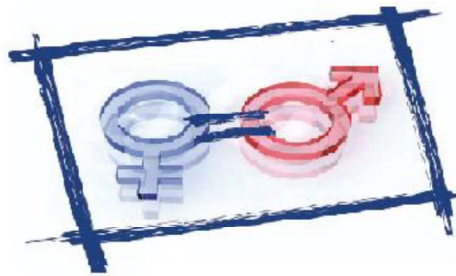
IV. EL FEMENÍ DE PROFESSIONS, OFICIS I CÀRRECS¹

Les designacions de professions, càrrecs i oficis s'han anat adaptant a la presència femenina al ritme de la incorporació de la dona al món del treball. Amb algunes d'aquestes designacions hi estam molt familiaritzats (*mestra, infermera, secretària*, etc.), però d'altres encara ens poden resultar estranyes (*enginyera, jutgessa*, etc.).

Convé recordar que el femení es pot formar de diferents maneres, però que en tots els casos la terminació del femení es caracteritza pel morfema de gènere *-a*. Aquesta terminació en *-a* se sent com a pròpia del gènere femení, mentre que la terminació en *-e*, en *-o* o en consonant se sent com a masculina: *conseller/consellera, arquitecte/arquitecta, arqueòleg/arqueòloga, mosso/mossa, encarregat/encarregada, administratiu/administrativa, secretari/secretària, capatàs/capatassa, metge/metgessa*, etc.

Ara bé, alguns oficis tenen una mateixa forma tant per al masculí com per al femení, és a dir, no tenen variació de gènere. Són els acabats en *-ista* (*electricista, periodista*) i mots com *cap, ordenança, peó, delineant, auxiliar, vigilant, conserge*, etc. En aquests casos és l'article el que ens indicarà si es tracta d'un substantiu masculí o femení: *un electricista, una electricista*. A més, hem de pensar a fer la concordança si duen un adjectiu. Així tindrem un *agent tributari* i una *agent tributària*; un *auxiliar facultatiu* i una *auxiliar facultativa*.

¹ Els exemples i part de les recomanacions d'aquest document s'han extret de la *Guia d'estil de llenguatge no sexista* del Consell de Mallorca, concretament de l'apartat 5, "La feminització de professions":
<<http://www.conselldemallorca.net/media/17545/guia.pdf#page=32>>

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

Atenció, però, amb alguns noms d'oficis o ocupacions que tenen femení, encara que sembli que no n'han de tenir: *ajudant/ajudanta; oficial/oficiala*.

També us pot ser útil consultar la llista de professions, oficis i càrrecs més usuals del manual [*Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*](#).²

De tota manera, si dubtam sobre com escriure'n un en concret, podem consultar la versió en línia del [*Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans \(DIEC2\)*](#). El DIEC2 ens permet cercar directament la forma femenina d'una paraula, sense haver de cercar el masculí. En el cas que la paraula sigui invariable, si cerquem la paraula feminitzada incorrectament, per exemple, “agenta”, no la trobarem.

² *Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*:
<http://www.gencat.cat/diue/doc/doc_27338071_1.pdf#page=54>

PLA D'IGUALTAT
DE L'ADMINISTRACIÓ DE
LA COMUNITAT AUTÒNOMA

**Govern
de les Illes Balears**

www.caib.es